

SZÁZ ÉVE SZÜLETETT BÖRCSÖK ERZSÉBET

AZ ÖREG NŐ ÁLMA

BÖRC S Ö K E R Z S É B E T

Ült az asztalnál, gerincét megtámasztotta a börszék támlájánál. Itt, a rokoni környezetben minden szertartásosság leolvadt róla. Sima szürke haját a füle mögé toltta, fejét elpilledten hajtotta félre, s csak hogy tegyen valamit, képeslapokat forgatott.

A beszéd témákat már kimerítették, mindenki hallgatott. A mélypontig lehúzott ebédlőlámpa ontotta a kékes fényt az asztal fölött, a radiátor szürke fémteste a kellemes félmeleget. A lélek elernyed ilyenkor. A bordó aszalterítő tele volt szórva színes hazai és külföldi lapokkal. Unaloműzéseként azokat lapozgatták. A ház büszke volt ezekre a drága lapokra, s a vendégeket is mindig megörvendeztette.

Az öreg nő sovány ujjai simogatták a fényes, síkos lapokat, bár gondolatai el-elkalandoztak. Egyik-másik képnél hosszabban időzött. Néha összeszűkítette szemhéját, hogy ne fájdjtsa a sok ragyogás, vagy egészen becsukta, hogy senki észre ne vegye azt a cseppnyi szúrást, amit a rivalgó kép nézése okozott. A legtöbb reklámkép volt.

„Nocsak! Hisz én is ilyen otthont álmodtam magamnak valamikor!”

Egyszer csak megakadt a keze. Szeme elnyílt az újabb látványosságon. Majdnem lélegezni is elfelejtett. Öregesen, roskadtan ült, de szeme hipnotizáltan, egy helyre tapadva legelte a képről áradó színeket, fényeket. Hangot sokáig nem adott. Sőt, a kezével eltakarta, hogy más ne lássa. Egy hatalmas, színes nyomású képre bukkant a külföldi lapban.

Valóban a cinkográfia remekműve volt. A tompa, ködszerű tűzvörösnek, óranyanak és a topázkéknek gyönyörű keveréke. Ilyesmi a

valóságban nem is létezhetett. Az épületek mesebeli paloták. Csupa ciráda, csupa dísz. Csillog rajta a fényes és a feketedő óarany. A díszek, színes ikonfoltok, a foglalat körülöttük ötvösremek. A hatalmas tér csupa fényes gránitkocka. S az egészet, az utcát, a teret, a levegőt, az eget átfürösztí egy mesebeli fátyolos, mégis izzó vörös szín . . . Rábökött a képre, és megszólalt.

– Gyerekek! . . . (Mindig így szólította őket.) Mintha, mintha én jártam volna itt valamikor . . .

Rokonai kíváncsian hajoltak közelebb. Megnézték a képet, elolvasták a hozzá fűzött szöveget, ráálmétkodtak egy kicsit, majd csendesen nevetni kezdtek. A házigazda úgy nevetett, hogy rengett bele.

– No, édes hűgám! Most jól melléfogtál! Biztosítalak, hogy te ott nem járhattál!

Bosszankodott. Egy kicsit előntötte a pirosság, úgy magyarázkodott.

– Tudom, hogy én nem lehettem ott, de a kép nagyon, nagyon emlékeztet valamire . . .

Nem mert időzni a tárgynál (még nevetségesebbé váljon?), hogy mint egy nyűgös gyerek, hajtogasson egy ideát, ami belopakodott a gondolataiba, apró csillámokat villantat meg előtte a múltból, egy elfakult, elmosódott gondolatláncolatból. „De igen! De igen! Én ezt láttam! Én ezen a helyen jártam valamikor, vagy ilyen hasonló! Itt van elraktározva a fejemben. Ott lapul az egyik agytekervényben.”

A valóságban nem lehet erősködni vele. Amikor maga is bizonytalan még, és csak imbolyog, mint lápon a lidércfény. Még vén képzelgőnek tartanak, és kicsúfolnak. Tovább kell lapozni szépen, nyugodtan. Elfelejteni az egész dolgot, de nem felejteni . . . ! Van már egy szilárd pont, a kép, van már egy gondolatrög, amelyen el lehet indulni . . . Szépen, lassan, mikor magára marad. Mikor ideje jut rá . . . a karszék mélyében vagy az utcán, a hazamenetelés csöndjében vagy az elalvás előtti magányban. El lehet indulni egy fonálon, hogy a motoszkláló, messziről vibráló különös képzelettársítás gombolyagához eljusson.

Hanem a képet, azt elvitte magával a rokon háztól. Nem a hóna alatt, nem a táskájában, lopva, vagy elkunyerálva, hanem a szembogarában, sőt annál is mélyebben. Megtalálta a mását is. Szépen, óvatosan bontogatta ki a burokból azt a csodálatos rejtekhelyet, amelyet képzeletvilágnak neveznek. Mindig szerette a szépet. Természetben, alkotás-

ban, tettben, hangulatban, érzésben. Már mindenki elhagyta. Tovaszökött az ifjúság, az életerő, útjára libbent a legkedvesebb, a gyerek. Vágyai, akarásai megfeneklettek, megszurkultek. Csak egy tartott ki híven, a szép szeretése. Minden, ami az életben szépet jelenthet.

Ült az ablaknál, kedvenc fészkében, a pamlag meleg odújában összekuporodva. Nézte a szálló felhőket, szélről verdesett téli ágakat, illetve, láttában sem látva őket. Ez az a pillanat, amikor a csavargáshoz szokott szellem kiszáll hitvány porhüvelyéből, és a világban elkóborog. Térnek, időnek fittyet hány, mint a mesebeli madár, és csodálatos perceket él meg . . . Álmodott, mert mégis álom volt az a Vörös tér. Nem is régi álom, mert csak öreg szív tud ilyesmit földézni. Akkor, akkor a fölébredés nem rögzítette a képet. Elszállt, mint egy sóhajtás, szépen, észrevétlen kihúzva szívéből egy fullánkot, ami ifjúkorából ott maradt, csak éppen eddig nem tudott róla.

A foszforeszkáló Vörös téri kép visszahozta az álmot. Mégis, ő járt azon a téren, csak az nem a Vörös tér volt, hanem egy másik város. Ifjúkora városának a képe. Hogyan hasonlíthatott emerre, csodálatos!? Még csodálatosabb a csatangoló emberi szellem, amely ilyen bűvészmutatványokra képes . . . Eljött az álom, és miért? Felékesítette, aranyba vont a ő ifjúkora városát . . . Talán ilyen is lesz száz év múlva, a főtér aranypalotákkal beépítve, kupolás épületekkel kirakva, színes ikonokkal, szobrokkal ékesítve és mesebeli fényekkel elárasztva, mintha éjszaka is nappal volna . . .

Száll, kóborog álmában, a múlton rágódó, bitangoló öreg lélek. A hátteret nézve, száz évvel előre. Ha az időt keresi, fiatal magamagát, harminc évvel visszafelé. Éjszaka van, de nem érzi az éjszakát. Talán valahol sötétség is van. Itt tűzfényben úsznak a paloták, mintha rejtett tüzek sugároznának az épületekből. Seholy élőlény. Mintha senki sem lakna az aranyvárosban. Ő fiatalkori alakjában kószál az éjszakai utcákon Valakivel. Nem látja magamagát, csak érzi, hogy ő az, aki akkor volt. Vékony a teste, ruganyos a járása. A haját szabadon járja a szél. Egy percre, talán csak egy villanásra látja a társa sziluettjét, amint mellette halad. Azután már nem is látja, egymásra nem néznek, csak mennek, mennek örökre összetartozón, egymást megvallva, hangtalanul.

Tűzpiros fény, nagy némaság, beszédes csönd . . . Akik járták ezt az utat, azok tudják, mit ér. Akik nem, azoknak hiábavaló beszélni róla.

Futnak az agytekevénnyek, finom barázdák sokasodnak, rakodnak a képzetek, egyik a másik után. Millió és millió van. Az egyik halványul, fakul, elmosódik, a másik élénken él az emlékezet fényénél . . . Hopp! Itt valami szakadás van! Itt valami hiányzik! Egy szomjas fiatal lélek másként várta valamikor! Az álom harminc esztendő múlva bukkan rá a hiányosságra. S a nagy varázsló, a vén gonosztevő vagy jóvátévő harminc esztendő múlva simítja el a csorbát, s odaűzi a megsanyargatott, soha szóhoz nem jutott agybarázda mákszemnyi pontjára, mint egy virágot, ezt az önfeledt éjszakai sétát.

Csillognak a paloták, úszik a tűzpiros fény, sehol egy lélek, és ők csak mennek, mennek, mennek egy örökkévalóságig . . .